

секційне засідання:

Економічна теорія

Мартин О.М.

доцент кафедри права та менеджменту у сфері цивільного захисту

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

м. Львів, Україна

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

В умовах розвитку ринкової економіки особливої актуальності набуває проблема безпеки життєдіяльності суб'єктів господарювання. Економічна безпека є базовою і визначальною складовою національної безпеки, ув'язуючи економічний розвиток країни з внутрішнім і міжнародним становищем. Необхідність забезпечення безпеки є вихідною соціальною потребою суспільства в цілому і людини зокрема, будь-які природні чи соціальні явища людина розглядає через призму можливої загрози і можливості забезпечення власної безпеки.

Поступальний розвиток держави, її могутність, рівень життя, а отже – національна безпека, визначається, насамперед станом розвитку національної економіки. “Національна безпека є здатністю суспільства своєчасно розпізнати й оцінити всі класи загроз і вжити необхідних заходів до оптимального їх зниження або віддзеркалення з урахуванням поточних можливостей країни і довготривалих інтересів її розвитку, а також співпраці в цих цілях з іншими країнами і народами” [1, с.208].

В сучасних умовах поступальний розвиток держави, її могутність, рівень життя, а отже – національна безпека, визначається, насамперед станом розвитку національної економіки. Економічна безпека створює можливість і готовність економіки забезпечити достатні умови життя і розвитку особи, соціально-

економічну і військово-політичну стабільність суспільства і держави, протистояти впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. “Поняття національної безпеки буде порожнім словом без оцінки життєздатності економіки, її міцності при можливих внутрішніх і зовнішніх загрозах, оскільки вона є однією із життєво важливих сторін діяльності суспільства, держави та особи” [2, с. 97].

Український економіст А.В. Степаненко наголошує, що економічна безпека є одним із базисних напрямів державної політики гарантування національної безпеки [3, с. 79]. Економічна безпека, на думку О.О. Беляєва, М.І. Дибби, В.І. Кириленка, є не тільки центральним структурним компонентом у системі національної безпеки, але й однією з ключових характеристик економічної сфери держави [4, с. 156].

У економічній літературі зустрічаються точки зору, що економічна безпека є одним із визначальних складових елементів системи національної безпеки [5, с. 86], головною складовою національної безпеки [6], матеріальною основою як національної безпеки в цілому, так практично і всіх її складових (продовольчої, енергетичної, науково-технічної, демографічної, екологічної та ін.) [7, с. 99], стратегічна складова національної безпеки [8, с. 59], найважливішою якісною характеристикою економічної системи, основою життєдіяльності суспільства, його соціально-політичної та національно-етнічної стійкості [9, с. 2]. Український економіст Я. Жаліло звертає увагу на те, що „поняття економічної безпеки набуває виняткового значення як аргумент прийняття політичних рішень” [10, с. 143].

Висловлені точки зору, на наш погляд, обумовлені специфікою економічної безпеки, яка полягає у вирішенні завдань забезпечення задоволення матеріальних потреб суспільно-економічної системи.

У Законі України “Про основи національної безпеки України” безпека в економічній сфері розглядається як складова національної безпеки, до якої віднесено такі напрями державної політики національної безпеки як недопущення незаконного використання бюджетних коштів державних ресурсів і перетікання їх у тіньову економіку; контроль за експортно-

імпоротною діяльністю, що спрямована на підтримку важливих для України пріоритетів і захист вітчизняного виробника; боротьбу з протиправною економічною діяльністю, протидію неконтрольованому впливу національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інших ресурсів [11]. Таке визначення є надто вузьким, розуміння економічної безпеки є значно ширшим.

На наш погляд, економічна безпека – це такий стан економічного механізму, якому відповідає певний стан економічної системи та держави, що забезпечує і гарантує розвиток і зростання економіки та соціальної сфери при достатньому захисті економічних інтересів країни. В результаті формується здатність протистояти і протидіяти системі загроз зовнішнього і внутрішнього походження, висока конкурентноздатність національної економіки у світовому економічному просторі, високий економічний і оборонний потенціал, що зумовлює підвищення рівня та якості життя населення країни.

Отже, економічна безпека є фундаментальною основою національної безпеки. Історичний досвід розвинутих країн підтверджує, що держава повинна постійно використовувати ефективні економічні важелі, щоб забезпечувати національні економічні інтереси, високий рівень розвитку національної економічної безпеки і підвищення рівня та якості життя населення країни.

Література

1. Доманчук Д.П. Деякі економічні аспекти парадигми формування стратегії продовольчої безпеки в регіонах / Д.П. Доманчук // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – С. 207-210.

2. Сенчагов В. О сущности и основах стратегии экономической безопасности России / В. Сенчагов // Вопросы экономики. – 1995. – № 1. – С. 97–106.

3. Степаненко А.В. Глобалізація, конкурентоспроможність й економічна безпека: проблеми взаємодії та взаємозв'язку / А.В. Степаненко // Продуктивні сили України. – 2007. – № 1. – С.71-83.

4. Соціальна економіка: Навч. посіб. / Кол. авт. О.О. Беляєв, М. І. Дибя, В. І. Кириленко та ін. – К.: КНЕУ, 2005. – 196 с
5. Скорук О.В. Національна економічна безпека держави та її елементи / О.В. Скорук // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 7. – С.84-88.
6. Головін О.М. Держава в системі забезпечення безпеки національної економіки / О.М. Головін, В.Р. Жуков [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2008_3/9%20.pdf
7. Губський Б.В. Економічна безпека: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення / Б.В. Губський. – К., 2001. – 122 с.
8. Кириченко О.А. Організаційно-правове забезпечення функціонування системи економічної безпеки України / О.А. Кириченко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2010. – № 1. – С.54-59.
9. Савенко В.С. Економічні аспекти національної безпеки країни // В.С. Савенко, А.І. Литвинов // http://www.rusnauka.com/1_NIO_2011/Economics/77296.doc.htm.
10. Жаліло Я. Стратегія забезпечення економічної безпеки України. Пріоритети та проблеми імплементації / Я. Жаліло // Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. – К.: Сатсанга, 2001.– 224 с.
11. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України № 964-IV від 19.06.2003 р. – Режим доступу // <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.